

Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar

RAPPORT UV ÖST 2005:53

ARKEOLOGISK UTREDNING ETAPP 1

Elkabel mellan Slaka och Skeda udde

Arkeologisk utredning etapp 1 inför planerad elkabel mellan Slaka och Skeda udde, Slaka och Skeda socknar, Linköpings kommun, Östergötland.

Dnr: 422-2066-2005

Ylva Granath

Riksantikvarieämbetet

Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV Öst

Roxengatan 7, 582 73 Linköping

Tel. 013-24 47 00

Fax 013-10 13 24

uvost@raa.se

www.raa.se

Text och grafik Ylva Granath

Utskrift RAÄ UV Öst Linköping 2005

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, 801 82 Gävle. Dnr L 1999/3

© 2005 Riksantikvarieämbetet

Rapport UV Öst 2005:53

ISSN 1404-0875

Innehåll

Inledning och syfte 5

Topografi och fornlämningsmiljö 5

Resultat 6

RAÄ 197 Slaka socken 6

RAÄ 219, 220 Slaka socken 6

RAÄ 64 Skeda socken 6

RAÄ 1, 143 Skeda socken 6

RAÄ 35, 66 Skeda socken 7

RAÄ 130 Skeda socken 7

RAÄ 103, 163 Skeda socken 7

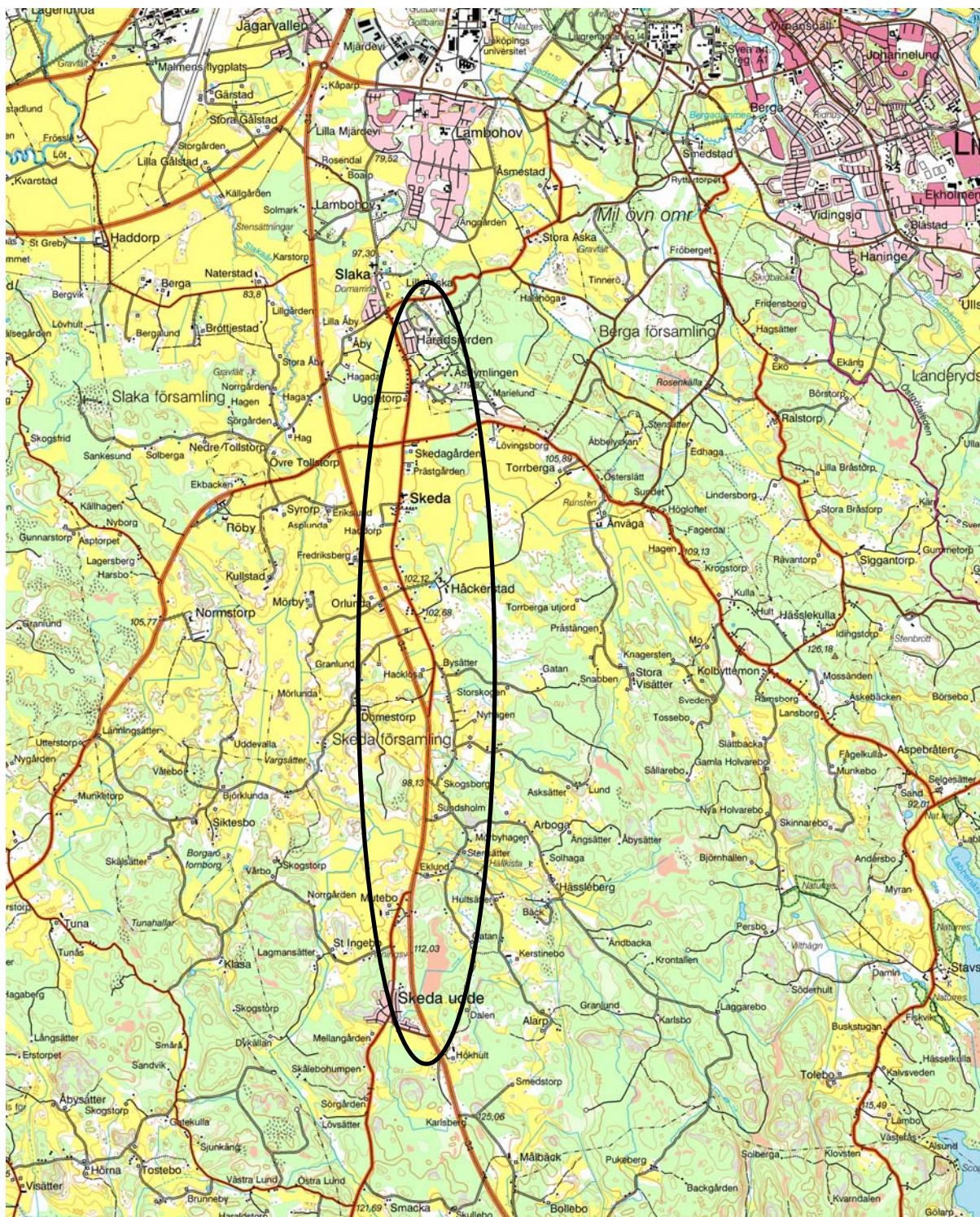
Rasering av luftledning 7

Referenser 11

Tryckta källor 11

Otryckta källor 11

Administrativa uppgifter 11

Figur 1. Utdrag ur digitala Gröna kartan med utredningsområdet markerat.

Elkabel mellan Slaka och Skeda udde

Riksantikvarieämbetet UV Öst har utfört en arkeologisk utredning etapp 1 inför ombyggnation och förstärkning av elledningsnätet mellan Slaka och Skeda Udde, Slaka och Skeda socknar, Linköpings kommun, Östergötland.

Nedgrävningen av kabeln passerar i närheten av ett antal kända fornlämningar. Placeringen av kabeln har styrts undan så att fast fornlämning inte berörs av arbetet. Utredningen utfördes under juni och augusti 2005 av Ylva Granath, som även har sammanställt rapporten. Utredningsresultat ligger till grund för länsstyrelsens vidare bedömning i ärendet.

Inledning och syfte

Eltel Networks Konsult AB har fått i uppdrag av Linköpings Kraftnät AB att ersätta friledning för 12kV med jordkabel i området mellan Slaka och Skeda udde, en ca 9 km lång sträcka. Planerade åtgärder innebär att befintliga 12kV luftledningar tas bort och ersätts med markförlagda kablar. Detta kommer att ske genom plöjning, kedjegrävning, schaktning och tryckning. Ledningsschaktets maximala bredd är 0,50 m.

Kabeln kommer att placeras i ett fornlämningsrikt område. Utredningen etapp 1 har inneburit kart- och arkivstudier och besiktning i fält. Syftet med utredningen var att om möjligt undvika ingrepp i fast fornlämning genom att i förekommande fall föreslå en ändring av kabelns sträckning, eller byte av metod.

Topografi och fornlämningsmiljö

Topografin i området kring Slaka och Skeda präglas av större uppstickande bergs- och moränområden, t.ex. Slakaåsen, och omkringliggande lerjordar. Höjderna har under äldre tider utgjort bra lägen för bosättning, odling och kommunikation. De lägre liggande partierna har förut varit sankar och utgjorts av fiskevatten och slätterängar, idag är de goda åkerjordar.

Området är mycket rikt på fornlämningar från olika tider. Här finns boplatzlämningar från äldsta stenålder fram till medeltid, gravar från olika tider, agrara lämningar i form av stensträngar och områden med röjningsrösen. Från nyare tid finns lämningar som t.ex. milstolpar, traditionsbundna platser och bebyggelseämningar.

Resultat

Resultatet av utredningen visar att kabeln kommer att passera intill ett antal kända forn- och kulturlämningar. Enligt nedanstående presentation har kabeldragningen anpassats så att fast fornlämning ej kommer att beröras. Dessa presenteras på en bifogade kartor, fig 2, 3, 4 och nedan i text. Kabeln ska i vissa fall läggas inom befintligt vägområde, eller inom befintliga kabelschakt, dvs redan rörd mark, och påverkar då inte eventuella lämningar. Kabeln ska i övrigt främst placeras i åkermark, som vid fältbesiktning inte bedömdes som lämpliga lägen för förhistoriska gravar eller boplatser.

RAÄ 197 Slaka socken

”Galgbacken” (fig. 2)

RAÄ 197 är den plats där enligt traditionen traktens galgbacke har varit placerad. Enligt äldre uppgifter ska även en begravning med svärd ha påträffats här.

Sträckningen påbörjas utanför ”Galgbacken” och ska i närområdet placeras i en igenvuxen åker. UV Öst bedömer därför att fast fornlämning ej berörs.

RAÄ 219, 220 Slaka socken

Boplatser och torplämningar (fig. 2)

Vid en tidigare utredning i området kring Slaka samhälle har en sammanställning av tidigare arkeologiska undersökningar, potentiella områden med fornlämningar och områden som inte är lämpliga fornlämningsmiljöer genomförts. Bland dessa finns boplatserna RAÄ 219 och 220, vilka har undersökts arkeologiskt och tagits bort, se Lundqvist 2003 för resultat. Enligt äldre kartor har här även tidigare funnits torp.

Här planeras kabeln att placeras inom ett område med en undersökt och borttagen boplatser. Torplämningarna berörs ej. UV Öst bedömer att därför att fast fornlämning ej berörs.

RAÄ 64 Skeda socken

Profana byggnad och bytomt (fig. 2)

Den profana byggnaden, en 1 ½ vånings manbyggnad, ligger inom tomten Skedagården. Byn Skeda finns omnämnd redan 1302 och dess utbredning är inritad enligt Lundqvist 2003. Inga arkeologiska undersökningar har genomförts för att bestämma utbredningen av bytomten.

Den profana byggnaden påverkas inte av exploateringen. Utbredningen av bytomten är inte klarlagd, och kabelns planerade placering kan möjligtvis korsa bytomten. I samråd med Annika Toll, Länsstyrelsen, bedöms att en nedplöjning av kabeln gör minsta möjliga skada på eventuella äldre lämningar varför denna metod föreslås här.

RAÄ 1, 143 Skeda socken

Milstolpe och uppgift om runristning (fig. 2)

Kabeln planeras att grävas ned väster om Skeda kyrka och kyrkogård, på västra sidan av vägen. Från kyrkan finns uppgifter om runristningar, som dock inte är påträffade i senare tid. Området norr och söder om kyrkan har i en tidigare utredning (Lundqvist 2003) bedömts som ett område som kan innehålla fornlämningar.

Kyrkogården och milstolpen öster om vägen undviks vid kabeldragningen. Kabeln ska placeras väster om vägen och i en lågt belägen åker och berör därmed varken milstolpen eller kyrkogården.

RAÄ 35, 66 Skeda socken

Gravfält och borttagen hög (fig. 3)

Vid Orlunda skola i har Östergötlands länsmuseum utfört två arkeologiska undersökningar i närheten av den borttagna högen RAÄ 66 och gravfältet RAÄ 35, men inget av arkeologiskt intresse påträffades (Lindberg 2002, Ohlsén 2002). Båda dessa undersökningar har utförts i eller i anslutning till den planerade kabelsträckningen.

Åkern norr och söder om fornlämningen är lågt belägen och inte lämpligt som boplatsläge. De tidigare undersökningarna har visat att det inte är sannolikt att påträffa ytterligare fornlämningar.

RAÄ 130 Skeda socken

Uppgift om stensättning (fig. 3)

Äldre uppteckningar berättar om en stensättning på platsen. En ny påfartsväg är byggd i området.

Vid fältbesiktning bedömdes det att det inte är troligt att ytterligare ej ovan mark synliga gravar kommer att påträffas, då kabeln ska placeras väster om vägen i en lågt belägen åker. UV Öst bedömer att inga hinder finns kabelns placering här.

RAÄ 103, 163 Skeda socken

Bebyggelselämning och milstolpe (fig. 4)

Bebyggelselämningen består av en husgrund med spisiröse och en källargrund.

Såväl bebyggelselämning och milstolpen är belägna öster om befintlig väg och kabeln planeras väster om vägen. Lämningarna kommer inte att påverkas av exploateringen här.

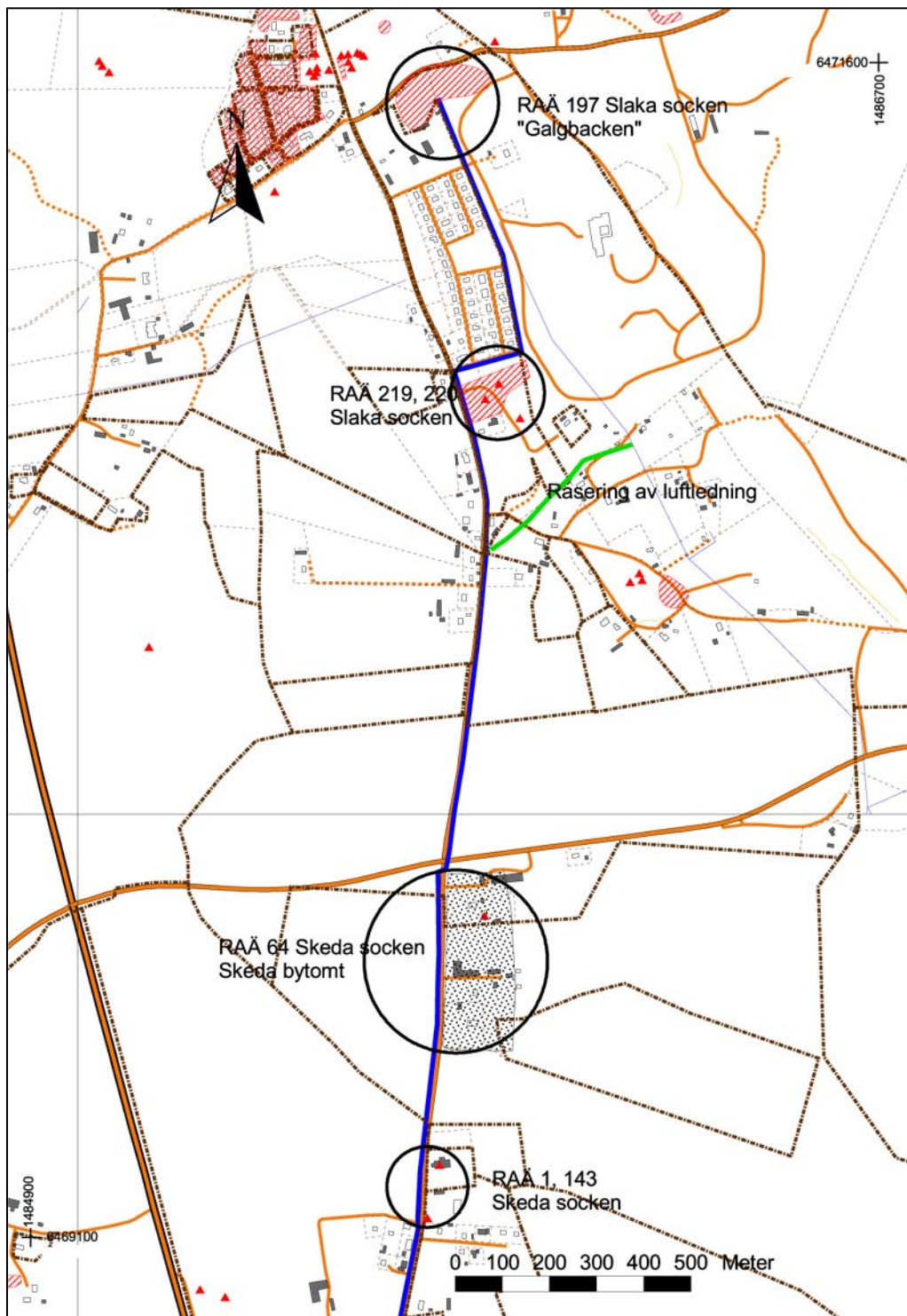
Rasering av luftledning

På en sträcka skall befintlig luftledning raseras (fig. 2). Vid fältbesiktning bedömdes att nedtagningen av stolparna inte kommer att påverka några kända fornlämningar.

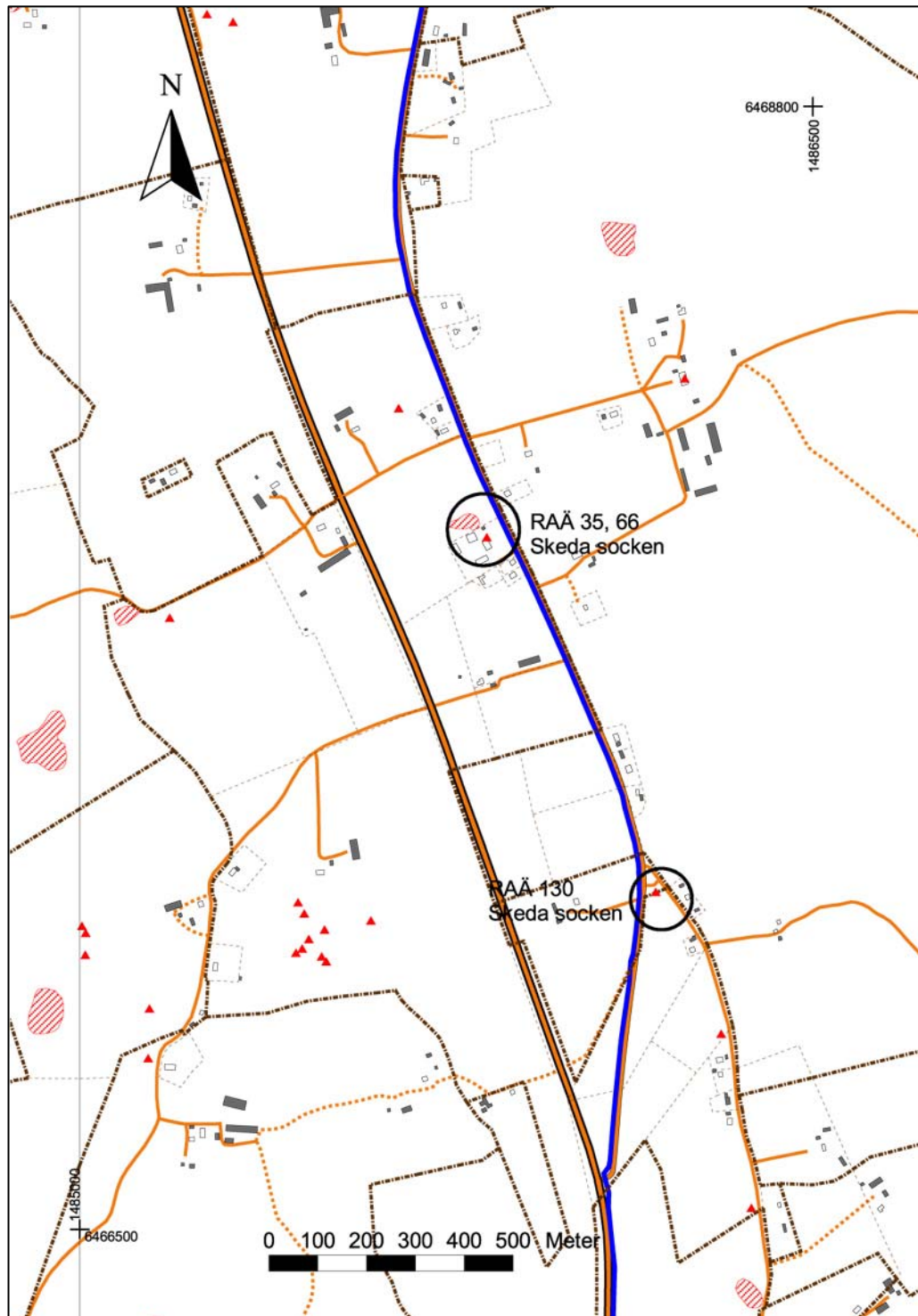
Kabeln kan utan hinder placeras enligt planerna och luftledningen kan raseras. Vid Skeda bytomt passeras lämningar som bedöms kunna påverkas av exploateringen. Dock innebär en nedplöjning av kabeln inom dessa områden minsta möjliga skada på fast fornlämning varför denna metod föreslås. Övriga fornlämningar som passeras påverkas inte av exploateringen.

Linköping i augusti 2005

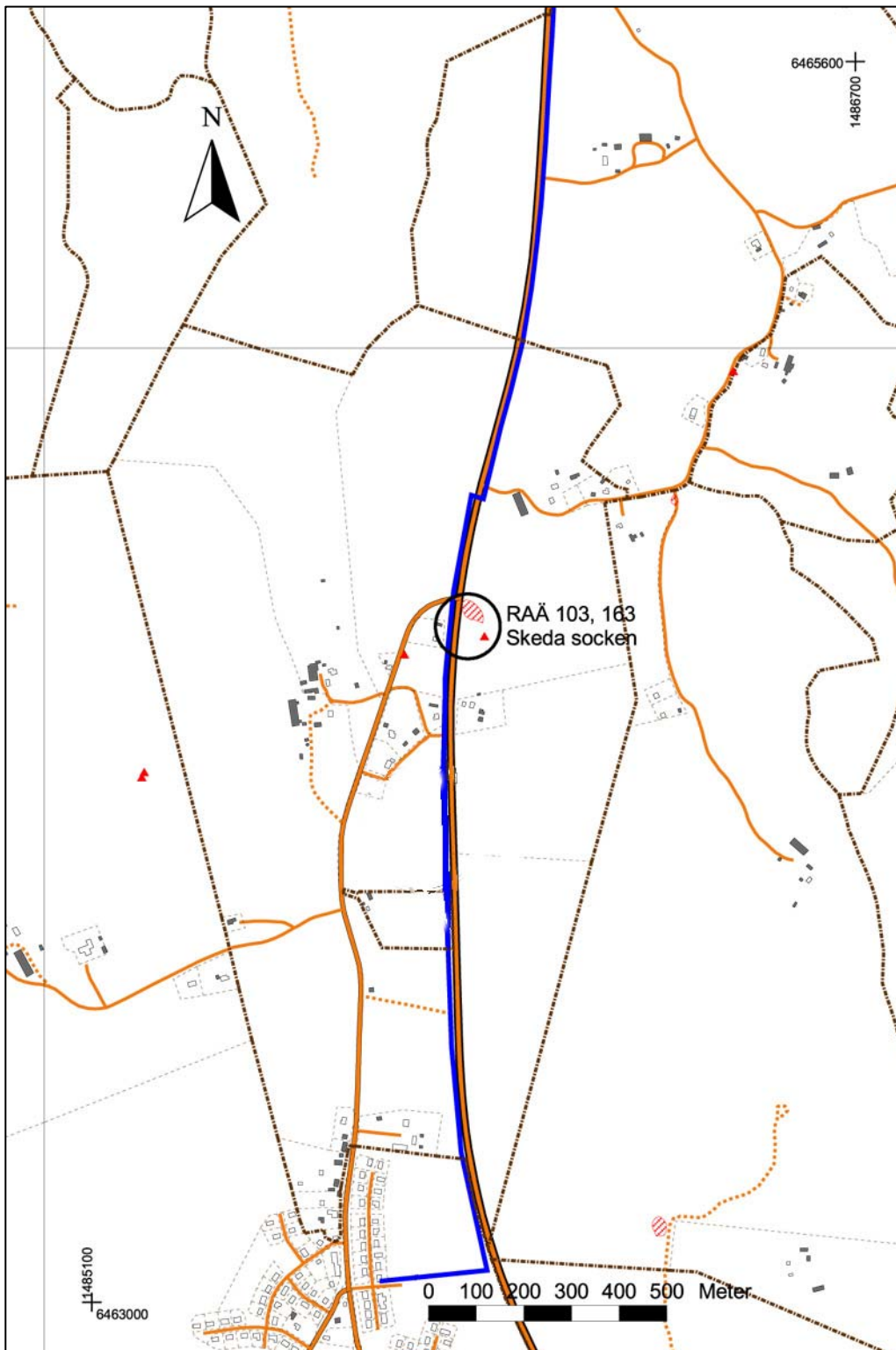
Ylva Granath

Figur 2. Berörda fornlämningar längs sträckan och rasering av luftledning.

Figur 3. Berörda fornlämningar längs sträckan.

Figur 4. Berörda fornlämningar längs sträckan.

Referenser

Tryckta källor

Lindberg, M., 2002. Arkeologisk förundersökning. Håckerstad. Orlunda skola. Skeda socken, Linköpings kommun, Östergötlands län. Rapport 22:2002.

Lundqvist, L., 2003. Arkeologisk utredning, etapp 1. Slaka – Skeda. Utredning inför områdesprogram för Lambohov – Slaka – Skeda. Linköpings stad och kommun. Östergötland. UV Öst Rapport 2003:47.

Ohlsén, M., 2002. Arkeologisk förundersökning. Orlunda 2:13. Skeda socken, Linköpings kommun, Östergötlands län. Rapport 50:2002.

Otryckta källor

Fornminnesregistret

Administrativa uppgifter

Riksantikvarieämbetets dnr: 422-2066-2005

Länstyrelsens dnr och datum för beslutet: 431-7583-05, 2005-07-27

Projektnummer: 1520680.

Undersökningstid: juni och augusti 2005

Projektgrupp: Ylva Granath

Exploateringsyta: 9 km

Läge: Ekonomiska kartan 8F 4h Slaka (085 47), 8F 3h Skeda (085 37), 8F 2h Alarp (085 27)

Koordinater för undersökningsytans mittpunkt: x-6467631 y-1486032

Fynd: inga fynd